

**EUROOPA LIIDU
NÕUKOGU**

**Brüssel, 25. november 2011 (30.11)
(OR. en)**

**17229/11
ADD 3**

**ECOFIN 804
SOC 1017
COMPET 534
EDUC 274
ENV 891
RECH 380
ENER 376
FISC 151**

SAATEMÄRKUSED

Saatja: Euroopa Komisjoni peasekretär,
allkirjastanud Jordi AYET PUIGARNAU, direktor

Kättesaamise kuupäev: 25. november 2011

Saaja: Uwe CORSEPIUS, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär

Komisjoni dok nr: KOM(2011) 815 lõplik VOL. 4/5 - III LISA

Teema: LISA
ÜHISE TÖÖHÕIVEARUANDE KAVAND
KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE,
EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING
REGIOONIDE KOMITEELE
2012. aasta majanduskasvu analüüs

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele komisjoni dokument KOM(2011) 815 lõplik VOL. 4/5 - III LISA.

Lisatud: KOM(2011) 815 lõplik VOL. 4/5 - III LISA

EUROOPA KOMISJON

Brüssel, 23.11.2011
KOM(2011) 815 lõplik

VOL. 4/5 - III LISA

LISA

ÜHISE TÖÖHÕIVEARUANDE KAVAND

dokumendile

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

2012. aasta majanduskasvu analüüs

Käesolev ühine tööhõivearuanne on koostatud vastavalt ELi toimimise lepingu artiklile 148 ja see kuulub komisjoni dokumendipakmesse, millega alustatakse 2012. aasta „Euroopa poolaasta” koordineerimisprotsessi. Ühist tööhõivearuannet kasutatakse majanduse suunamisel. Aruanne toetab iga-aastaselt majanduskasvu analüüsis esitatud peamised tööhõivealaste seisukohti ja käsitleb neid üksikasjalikumalt. Aruandes esitatud analüüs ja järeldused kajastavad Euroopa tööhõive- ja sotsiaalset olukorda ning tööhõivesuuniste¹ rakendamist. Lisaks on lähtutud riiklikest reformikavadest ning nende alusel 2011. aasta juulis liikmesriikidele esitatud nõukogu konkreetsete soovitude täitmise tulemustest.

1. TÖÖJÕUTURG JA SUUNDUMUSED SOTSIAALSFÄÄRIS

Majanduskasvu aeglustumine ohustab tööhõive niigi aeglast taastumist ja tööhõive määra paranemist

Tööhõive on üldiselt paranenud aeglaselt ja läbi raskuste. ELi 27 liikmesriigis jäi tööhõive kasv 2010. aastal üldiselt negatiivseks (-0,5 %), kuigi aasta lõpu poole oli märgata mõningast paranemist. 2011. aasta keskpaigaks suurenes töötajate arv 1,5 miljoni võrra, kuid see ei suutnud korvata massilist vähenemist kriisi ajal, kui töökohtade arv langes 6 miljoni võrra. SKP kasvust hoolimata suurenes tööhõive vähe ja aeglaselt osaliselt seetõttu, et varutõõjõu hoidmist ja koos sellega ka tööviljakuse vähendamist kasutati kohandamismehhanismina. Kuna 2011. aastal on SKP kasv aeglustunud, on ka tööhõive väljavaated ebakindlad.

Aastatel 2008–2010 langes ELi tööhõive määr 1,8 protsendipunkti võrra, kuigi liikmesriikide hulgas oli ka üksikuid erandeid, kus tööhõive määr paranes (Poola, Saksamaa, Luksemburg ja Malta). Tööhõive määra mõjutavad muutused avaldusid töøjõuturu eri segmentides erinevalt. Kuni 2010. aastani kannatas kõige rohkem tootmise ja ehituse alal töötavate meeste, samuti madala kvalifikatsiooniga (eeskätt noorte) töötajate tööhõive määr. Nende puhul on suundumus olnud negatiivne ka 2011. aastal. Naiste tööhõive määra on kriis mõjutanud aeglasemalt ja eakamate isikute tööhõive määr on isegi paranenud.

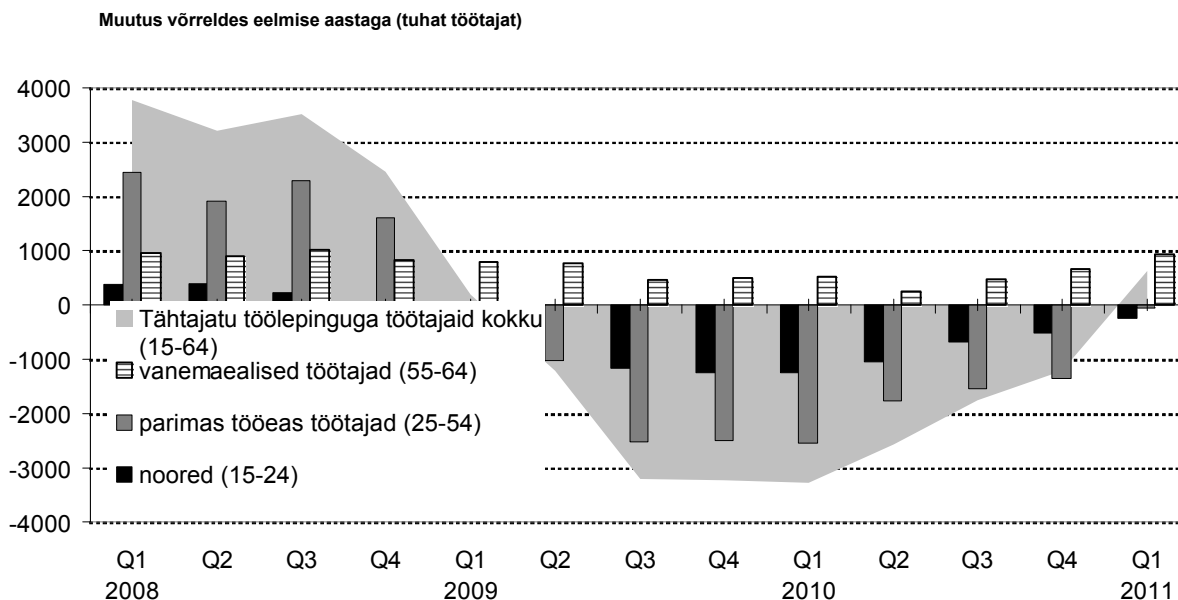
Tööhõive on suurenenud peamiselt ajutiste lepingute alusel ja osalise tööajaga töötavate isikute arvel...

Tööhõive on viimasel ajal suurenenud peamiselt ajutiste töölepingute arvel, kuid enne kriisi paranes see eelkõige tähtajatute töölepingute arvel. 2011. aastal on tööhõive paranemist oluliselt mõjutanud ka osalise tööajaga töötajate lisandumine, kuid enne kriisi suurenes tööhõive peamiselt täistööajaga töökohtade arvel. See näitab, kuidas ettevõtted kohanduvad nõrga ja ebakindla majandusolukorra ja -väljavaatega.

Tähtajatu lepinguga vanemate töötajate arv jätkab aga kasvu, olles 2010. aastal suurenenud 4,7 % võrreldes eelmise ja 7,9 % (1,4 miljonit töötajat) võrreldes üle-eelmise aastaga. 2011. aasta esimeses kvartalis peatus parimas tööeas olevate tähtajatu töölepinguga töötajate arvu langus, kuid tähtajatu töölepinguga noorte arv väheneb jätkuvalt.

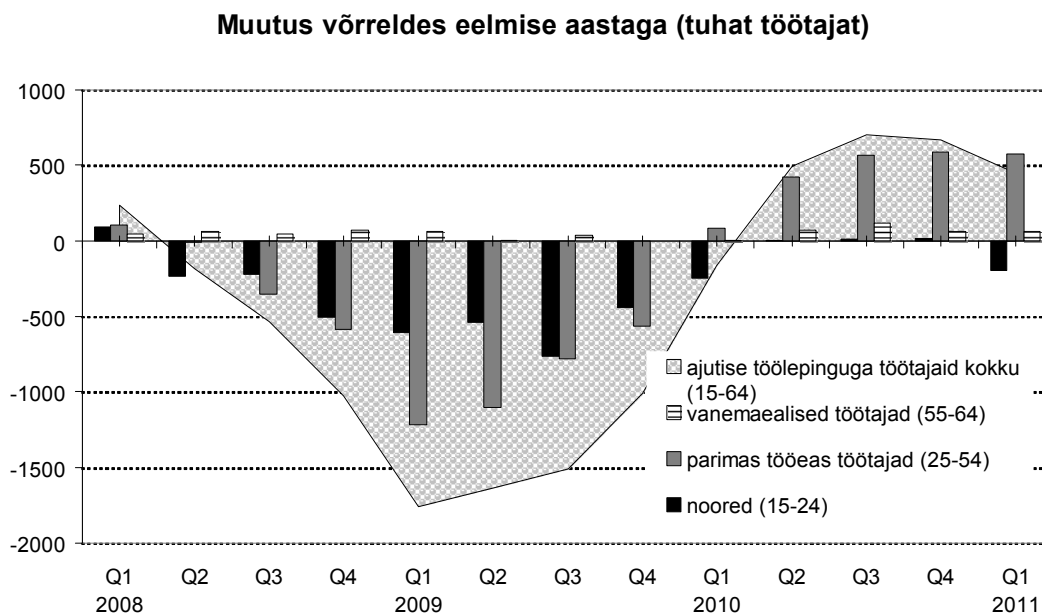
¹ Nõukogu 21. oktoobri 2010. aasta otsus 2010/707/EL liikmesriikide tööhõivepoliitika suuniste kohta (ELT L 308, 24.11.2010, lk 46).

Joonis 1. Tähtajatu töölepinguga töötavate isikute arvu muutumine vanuserühmade kaupa

Ajutiste ja osalise tööajaga töökohtade arv on hakanud jälle kasvama ja sellest saavad kasu peamiselt parimas tööeas ning vähemal määral ka eakad töötajad. Noored aga ei saa kasu ka osalise tööajaga töökohtade arvu suurenemisest. Ajutise töölepinguga töötajate hulgas on naiste osatähtsus pisut ning osalise tööajaga töötajate hulgas oluliselt suurem võrreldes meestega.

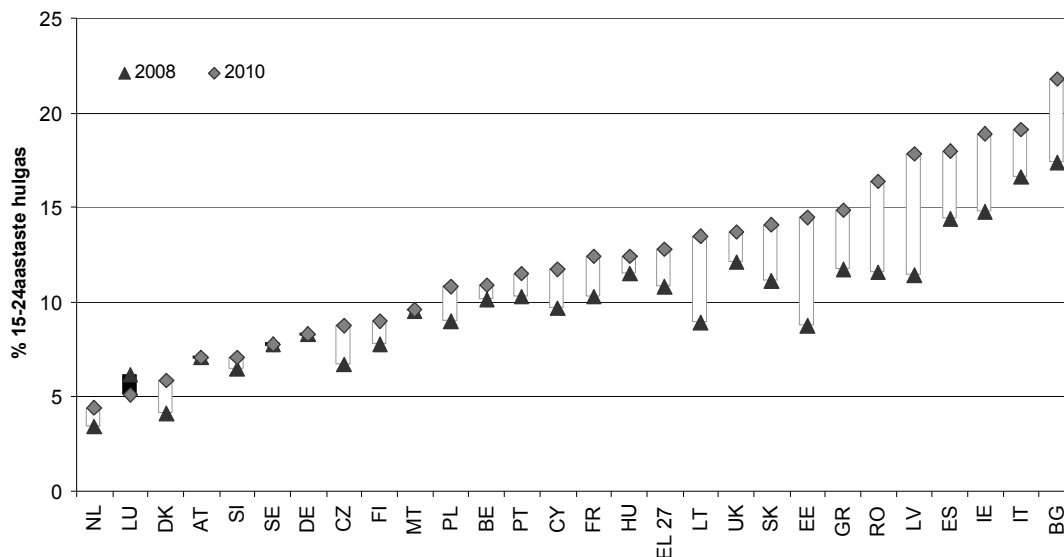
Joonis 2. Ajutise töölepinguga töötavate isikute arvu muutumine vanuserühmade kaupa

... kuid noorte jaoks on olukord halvenenud

Noorte töötuse määr tõusis 2008.–2010. aastal 15,5 %-lt 20,9 %-le ning tööturul mitteosalevate noorte osakaal kasvas 55,6 %-lt 56,9 %-le. Noorte tööturul osalemise langus võib olla osaliselt tingitud sellest, et tööhõive väljavaadete halvenemise tõttu läheb üha rohkem noori uuesti haridust või koolitust omandama. Selles ei ole küll midagi taunitavat, eriti kui haridus ja koolitus aitavad parandada väljavaateid tööturul. Samas suurenes selliste 15–24aastaste osatähtsus, kes ei õpi ega käi ka tööl, 2008.–2010. aastal 2 protsendipunkti võrra. Kuna noorte töötus ja tööturult kõrvalejäämise määr on suur ja kestva ebakindluse perioodil muutub õpingute järel töö leidmine üha keerulisemaks, tekib noorte pikaajalise tööturult eemalejäämise ja pikemas perspektiivis ka inimkapitali kaotamise oht.

Joonis 3. Mitteõppivate ja mittetöötavate isikute osatähtsuse muutumine (% 15–24aastaste hulgas)

Allikas: Eurostat, ELi tööjõu-uuring

Terves liidus suureneb madala kvalifikatsiooniga töötajate töötus...

ELi töötuse määr oli suurim (9,7 %) 2010. aasta keskel. 2011. aasta esimesel poolel see veidi langes, kuid kasvas siis uuesti samale tasemele. Kogu selle aja jooksul oli naiste töötuse määr meeste omast kõrgem. Septembris, kui meeste töötuse määr oli 9,5 %, ulatus naiste töötus 9,9 %ni. Olukord on liikmesriigiti väga erinev. Mõnes liikmesriigis on töötus veelgi väiksem kui kriisieelsel ajal, osades riikides on see endiselt üle 12 %. Üksnes nelja liikmesriigi (Hispaania, Ühendkuningriik, Itaalia ja Prantsusmaa) arvele langeb peaaegu kolm neljandikku ELi töötuse kasvust aastail 2007–2010. Töötus suurenes hüppeliselt ka mujal, näiteks Balti riikides, Iirimaa, Kreekas, Portugalis, Slovakkias ja Bulgaarias. Samal ajal Austrias, Madalmaades ja Luksemburgis püsis töötuse määr madalana ning Saksamaal see koguni vähenes.

Majanduslanguse varajases etapis ajutiselt vähenenud pikaajaline töötus (isikud, kes on töötud vähemalt 12 kuud) on hakanud uuesti suurenema enamikus liikmesriikides, moodustades 2011. aasta teises kvartalis 43 % kogu töötusest. See näitab, et suhteliselt väiksem osa töötutest leiab uuesti tööd.

Madala kvalifikatsiooniga tööjõu töötuse määr suurenes 11,6 %-lt 2008. aastal keskmiselt 16,6 %-le 2011. aasta esimesel poolel. See näitab, et tööturul väheneb järjekindlalt nõudlus madala kvalifikatsiooniga tööjõu järele. See on ühest küljest tingitud kõrgtehnoloogia ja teadmismahukate sektorite osatähtsuse suurenemisest, teiselt poolt aga kriisi järelmõjudest. Lisaks tuleb arvestada, et uute töökohtade loomine on vähenenud, konkurents tugevnenud ja madalama kvalifikatsiooniga töötajate asemele astuvad paremate oskustega töötajad.

See süvendab veelgi ELi tööturu struktuurseid probleeme ja sotsiaalseid ohtusid, eelkõige kaitsetumate rühmade vaesumise ja sotsiaalse tõrjutuse ohtu, arvestades, et need rühmad jäävad ühiskondlikust elust üha rohkem kõrvale või neil on üha raskem täiskasvanuna tööelu alustada.

... mis avaldab survet sotsiaalsetele turvavõrgustikele ...

Suure töötuse taustal on oluliselt kasvanud selliste inimeste arv, kes vajavad toimetulekuks töötushüvitist või sotsiaalabi. Seoses kriisi haripunktis vallandatud töötajatele töötushüvitise maksmise tähtaja lõppemisega suurenes paljudes riikides 2010. aasta juuni ja 2011. aasta juuni vahelisel ajal surve sotsiaalabi süsteemidele. Kui pikaajalise töötuse määr ei hakka langema, siis tõenäoliselt süveneb see suundumus veelgi. Enamikus Euroopa riikides on automaatsed stabiliseerimismehhanismid ja kriisi alguses kehtestatud stimuleerimismeetmed aidanud säilitada leibkondade kasutada jäävat sissetulekuosa. Pooltes riikides, mille kohta on olemas 2009. aasta andmed, hakkas aga keskklassi leibkondade kasutada jääv sissetulekuosa kiiresti vähenema, mis võib avaldada mõju kogunõudlusele. See tuleneb osaliselt tööturu teatavast polariseerumisest, mis algas juba enne kriisi ja süvenes aastail 2008–2009, kui töökohtade vähenemine tabas eriti raskelt tootmis- ja ehitussektori keskmise palgatasemega töötajaid. Lisaks on uues töökohtade struktuuris suurenenud kõrgemat haridus- ja väljaõppetaset nõudvate töökohtade osatähtsus, mis raskendab madala kvalifikatsiooniga töötutel uue ja hästi tasustatava töökoha leidmist.

Töötuse kasvu, osalise tööajaga töötamise leviku ja palgalt kinnipeetavate sissemaksete kasvu lakkamise tõttu on pensionifondide tulud märkimisväärselt langenud. Tööturul püsiv sooline ebavõrdsus aga takistab naistel osaleda kogumispensioni kavades. Seetõttu suureneb üldiste tulude arvelt ristsubsideerimise vajadus ja osamakselisi sotsiaalkindlustuspensioni süsteeme ähvardab pidev alarahastamine. Seetõttu tehakse eelarve konsolideerimise käigus jõupingutusi, et tuleviku pensionide piisavuse tagamiseks kohandada kogumispensioni skeemides osalemise pikkust ja nendesse tehtavate maksete suurust. Läbi vaadatakse ka selliste maksusoodustuste kulud, mille eesmärk on suurendada teise ja kolmanda samba raames kogutavat täiendavat pensionit. Mõlemad meetmed aga tõenäoliselt vähendavad ja aeglustavad täiendava pensioni suutlikkust leevendada survet riiklikele pensionidele.

... ja lisaks tekivad uued pikaajaliste tõrjutuse ohud

Kriisi ajal on suurenenud tööturult ja ühiskonnast pikaajalise kõrvalejäämise oht. Aastatel 2009–2010 suurenes töötute leibkonnas (s.t nulltööhõive või väga madala tööhõivega leibkondades) elavate laste ja täiskasvanute osakaal ELis 9 %-lt 9,9 %-le. Olukord on märkimisväärselt – 1 protsendipunkti võrra või rohkem – halvenenud umbes pooltes liikmesriikides. Seitsmes liikmesriigis ületas 2010. aastal töötute leibkonnas elavate inimeste osakaal 10 %. Selliste leibkondade seas ohustab pikaajaline tõrjutus eriti üksikvanemaid (peamiselt naisi) ja nende lapsi.

Enamikus riikides on tulujaotuse madalamas otsas paiknevaid inimesi sissetuleku languse eest kaitstud sotsiaalsiiretega. 2009.–2010. aasta kohta kättesaadavad andmed annavad tunnistust vaesuse ja puuduse süvenemisest mitmes liikmesriigis. Üldine vaesumise ja tõrjutuse oht hakkas vastavalt kolmele põhilisele näitajale (suhteline vaesus, materiaalne puudus ja töötute leibkondade arv) 2010. aastal pärast mitmeaastast vähenemist taas suurenema. Kolmes liikmesriigis kasvas vaesusriski määr 2010. aastal rohkem kui 0,5 protsendipunkti võrra. 2008.–2010. aastal suurenes suure materiaalse puuduse määr vähemalt 3 protsendipunkti võrra neljas liikmesriigis ja vähemalt 1 protsendipunkti võrra kahes liikmesriigis ning andmete kohaselt muutub möödapääsmatute kulutuste tegemine raskemaks kogu elanikkonna jaoks.

Teatavaid kriisist kõige rohkem mõjutatud rühmi (sisserändajad, kodutud, romad) ähvardab keskmisest suurem kõrvalejäämise oht. Nemad kuuluvad ka tulevikus kõige ohustatumate rühmade hulka. Kuna kriisi jätkumise ja pikaajalise töötuse määra suurenemise tõttu on ette näha materiaalselt puudust kannatavate ja vaeste isikute arvu suurenemist, on ka tulevikus vaja kasutada automaatseid sotsiaalseid stabilisaatoreid. Samal ajal langevad eelarve konsolideerimise taustal sellised süsteemid ise üha suurema surve alla.

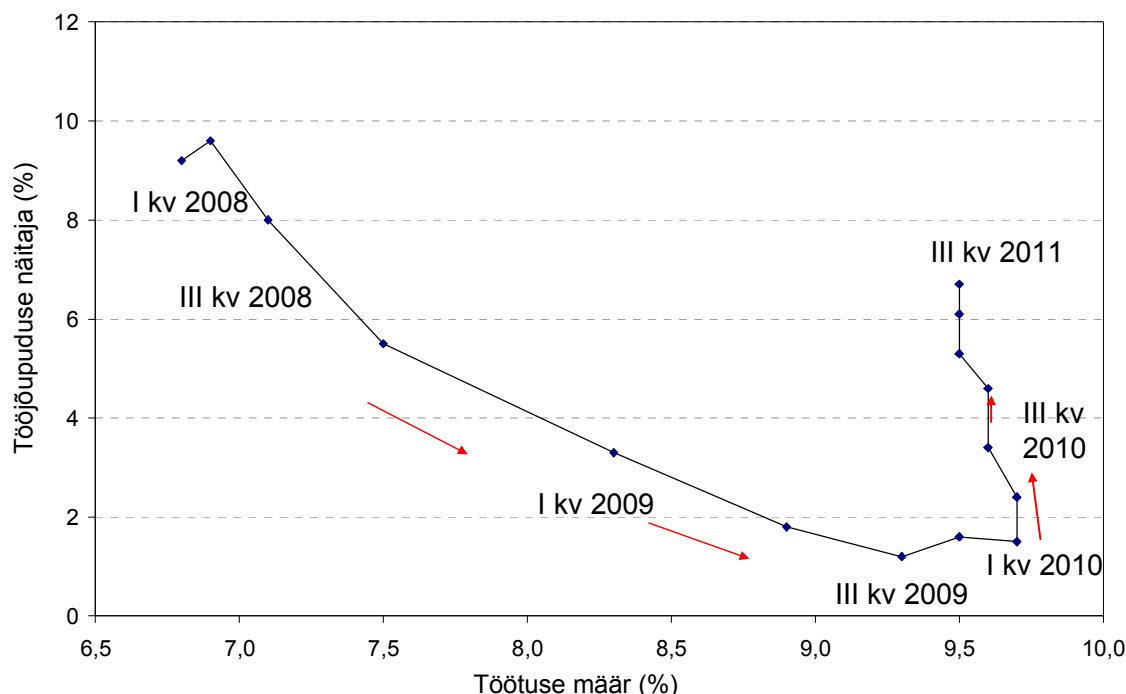
Osalemise määr oluliselt ei muutunud,...

Kuigi tööturu olukord on vilets, ei ole sellel osalemise määr veel üldiselt vähenema hakanud ja enamik töö kaotanuid säilitab sideme tööturuga. Hoolimata sellest, et tööturul osalemise määr on üldiselt stabiilne, on mehed ja naised ning eri vanuserühmad eri olukorras. Naiste osalemine on tõusnud eelkõige seoses „lisanduva töötaja” nähtusega, mille puhul naised sisenevad tööturule põhjusel, et nende elukaaslane on kaotanud töökoha. Meeste osalemine tööturul on vähenenud. Eakamate töötajate (meeste ja naiste) tööturul osalemine suureneb, kajastades pensioniea tõusu ja ennetähtaegselt pensionile jäämise kavade järkjärgulise lõpetamise mõju. Noorte tööhõive on aga pidevalt langenud.

... kuid tööturu nõrkus võib ka edaspidi takistada töökohtade loomist...

Nn Beveridge'i kõver, mis väljendab töötuse määra ja vabade töökohtade arvu suhet (mida kajastab tööjõupuuduse näitaja, vt joonis 4), annab tunnistust sellest, et 2010. ja 2011. aastal suurenes täitmata töökohtade arv, ilma et töötus oleks muutunud. See aga näitab oskuste tööturu nõudlusele mittevastavuse võimalikku suurenemist. Suutlikkuse vähenemine vabadele töökohtadele sobivate tööotsijate leidmisel ja töökohtade loomisel annab tunnistust Euroopa tööturu tõhususe kahanemisest, eriti pidades silmas vahendite sujuva ümberpaigutamise ja kiire kohandamise vajadust, reageerimaks majandus- ja finantskriisist põhjustatud suurtele välistele vapustustele. See osutab kaudselt aktiivse tööturupoliitika puudustele, töötajate oskuste laadi ebaotstarbekusele ja liikuvusstiimulite vähesusele, mis võivad põhjustada struktuurse töötuse suurenemist.

Joonis 4. Beveridge'i kõver, mis väljendab vabade töökohtade ja töötute arvu suhet ELis

... ning antav haridus ei vasta tööturu vajadusele

Hariduspoliitika on peamine vahend, millega antakse inimestele tööturul osalemiseks vajalikud oskused. 2000. aastal moodustasid kogu ELi tööjõust 22 % kõrge kvalifikatsiooniga töötajad ja 29 % madala kvalifikatsiooniga töötajad. 2010. aastal olid need näitajad kohad vahetanud ning 2020. aastaks on kõrget kvalifikatsiooni vaja 35 % töökohtadel ja ainult 15 % kohtadest piisab madalast kvalifikatsioonist. Haridustulemused ei suuda aga pidada sammu pakutavate töökohtade kvalifikatsiooninõuetega. 2010. aastal lahkus üks seitsmest (14,1%) 18–24aastastest ELi noorest haridussüsteemist ilma keskkharidusega ega saa mingit täiendavat haridust ega koolitust (kooli poolelijätanud); paljude oskused aga ei vasta tööturu nõuetele. Selliste noorte töötuse määr oli 2010. aastal 53 %, mis on kaks korda kõrgem kui keskmine noorte töötuse määr. Lisaks sellele puudub viiendikul kõikidest 15aastastest lastest elementaarne kirja- ja arvutusoskus.

Nominaalne tööjõu ühikukulu on üldiselt piiratud...

Nominaalne tööjõu ühikukulu,² mis 2009. aastal pisut suurenes, kasvas enamikus liikmesriikides vähesel määral ka 2010. aastal. Märkimisväärsed erandid on Balti riigid, Iirimaa ja Ungari, kus ühikukulu kasvumäär jäi 2009. ja 2010. aastal negatiivseks, ning mõned uued liikmesriigid, kus palgad kasvasid oluliselt, kuna nende majandus on alles teistele liikmesriikidele järele jõudmas. Üldiselt aga hakkas nominaalne tööjõu ühikukulu ka mõnes teises liikmesriigis, eelkõige Saksamaal, 2011. aasta keskpaigaks kiiremini kasvama, samal ajal kui teistes liikmesriikides oli kasv endiselt aeglane. Kui tööjõu ühikukulu muutub „ülejäägiga” ja „puudujäägiga” liikmesriikides ka edaspidi eri kiirusel, võib see aidata vähendada ELi makromajanduslikku tasakaalustamatust.

² Palgakulu ühe töötaja kohta.

2010. aastal peatus **töoviljakuse** langus, mis 2009. aastal oli majanduslanguse ja lühendatud tööajaga töötamise tõttu peaaegu üldine (ja mille tõttu SKP vähenes rohkem kui tööhõive). Möödunud aastal suurenes töoviljakus töötaja kohta kõikides liikmesriikides peale Kreeka, kus see vähenes 2,4 %. Saksamaal toimus aga märkimisväärne tõus: kui 2009. aastal langes töoviljakus 5,2 %, siis 2010. aastal kasvas see 3,2 %. Kuigi töoviljakuse kiire suurenemine jätkus kõikides liikmesriikides ka 2011. aasta esimeses kvartalis (välja arvatud Kreekas, kus töoviljakus langes), hakkas kasv 2011. aasta teises kvartalis majandusolukorra halvenemise tõttu enamikus liikmesriikides aeglustuma.

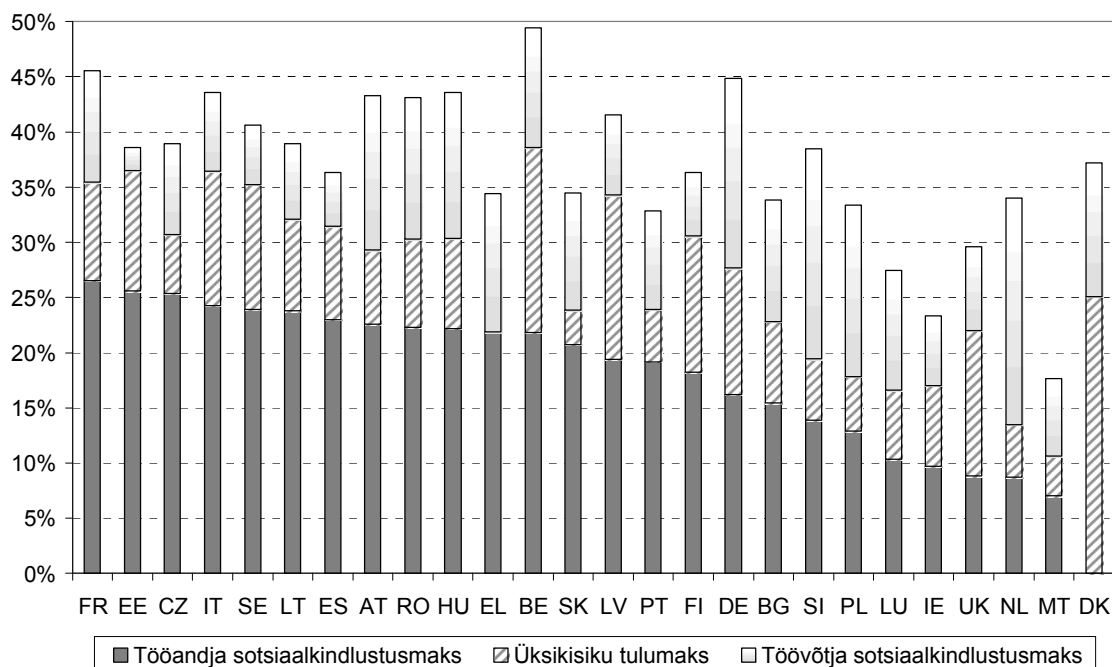
Seetõttu vähenes 2010. aastal esimest korda pärast 2001. aastat kogu euroalal märkimisväärselt **nominaalne tööjõu ühikukulu**. Kõige märgatavam oli vähenemine Saksamaal, kus 2009. aasta 5,5 % tõus asendus 2010. aastal 1,1 % langusega, kajastades peamiselt töoviljakuse järsku tõusu. Samasugune suundumus valitseb ka Taanis ja Madalmaades, kuid 2010. aastal Kreekas toimunud langus kajastab pigem töötasude vähenemist kui töoviljakuse langust. Iirimaal, Lätis ja Leedus kiirenes 2009. aastal alanud langus veelgi. Kuna töoviljakuse tõusu kiirus hakkas 2011. aasta teises kvartalis aeglustuma, kujunes euroalal nominaalne tööjõu ühikukulu kasv teises kvartalis (1,2 %) suurem kui esimeses kvartalis (0,2 %).

2010. aastal hakkas uuesti langema **tegelik tööjõu ühikukulu**, mis väljendab reaalpalga ja töoviljakuse suhet (kajastades palgatulu osakaalu, st tööst saadava tulu osakaalu langust elanike sissetulekus). Languse oli lühikeseks ajaks katkestanud töoviljakuse järsk vähenemine majanduslanguse ajal. Enamikus liikmesriikides jätkus 2011. aasta esimesel poolel palgatulu osakaalu langus, olulise erandi moodustavad Tšehhi ja Poola, kus reaalpalk kasvas töoviljakusest kiiremini.

... kuid endiselt takistavad töökohtade loomist palgavälised tööjõukulud...

Mitmes liikmesriigis takistavad majandustegevust koormavad palgavälised tööjõukulud endiselt töökohtade loomist, eeskätt tööturu madalapalgalises segmendis. Need kulud on liikmesriigiti väga erinevad ja takistavad oluliselt majandustegevust. Neid peetakse oluliseks töökohtade loomise seisukohast, kuid nad vähendavad eriti madala kvalifikatsiooniga töötajate väljavaateid tööturul. Lisaks kärbib kõrge maksukoormus ja selle koosmõju toetuste süsteemiga kõnealuse kategooria töötajate soovi tööle asuda.

Joonis 5. Keskmisest palgast 67 % moodustavalt palgalt makstava maksu koostisosad 2010. aastal

Allikas: OECD. Bulgaaria, Eesti, Leedu, Läti, Malta ja Rumeenia andmed on 2009. aasta kohta

... ja endiselt esineb deklareerimata tööd

Hoolimata ametlikus majanduses valitsevatest raskustest ei ole deklareerimata töötamine kadunud (või koguni laieneb). See moodustab mõnede liikmesriikide majandusest hinnanguliselt üle 20 %. Deklareerimata töölt ei laeku maksutulu, mis on eriti kahjulik valitsemissektori eelarvepuudujäägi tingimustes, kuid selline töö suurendab ka üldist tööturu killustatust, kahjustab töötajate õigusi ja suurendab nende sotsiaalse tõrjutuse ohtu.

2. TÖÖTURU STRUKTUURIPOLIITIKA ELLUVIIMINE

Euroopa Ülemkogu 24.–25. märtsi 2011. aasta kohtumisel anti liikmesriikidele poliitilised juhised riiklike reformiprogrammide esitamiseks koos tööturureformi kavaga, mis võimaldaks saavutada ELi tööhõivesuuniste peaesmärke.

Komisjoni ettepanekute alusel võttis nõukogu vastu konkreetsed soovitusel liikmesriikidele, osutades valdkondadele, kus liikmesriigid peaksid muutma oma poliitikat. Soovitused esitati tööhõivepoliitika suunistega hõlmatud valdkondades ja need käsitlevad järgmist: töötamise atraktiivsemaks muutmine, töötutele tööle asumisel abi osutamine, võitlus vaesusega ja sotsiaalset kaasatuse edendamine, investeerimine haridusse ja koolitusse, pändlikkuse ja turvalisuse vahelise tasakaalu parandamine, pensionisüsteemide reformimine ning kaitsetute rühmadele antava hariduse ja nende aktiivse kaasatuse parandamine.

2.1. Töötamise atraktiivsuse suurendamine (7. suunis)

Mitu liikmesriiki on hakanud lahendama probleeme oma maksu- ja toetuste süsteemis, et need süsteemid aitaksid parandada tööhõivet, kuigi ümberkorraldusi on mõnevõrra piiranud kitsad eelarvevõimalused. Toetuste puhul on võetud meetmete eesmärk üldjuhul süsteemi otstarbekamaks muutmise; maksustamise valdkonnas on aga mõnedes liikmesriikides vähendatud tööjõu maksustamist.

Kaheksale liikmesriigile esitati konkreetne soovitus **vähendada** madala- ja keskmisepalgalise tööjõu või kogu tööjõu **maksustamist**, et suurendada tööhõivet. Meetmeid on seni võetud vähe. Nendega on sihipäraselt kõrvaldatud maksusätteid, mis võtsid teatavatelt töötajate rühmadelt stiimuli asuda tööle (Belgia) ning pikendatud 2012. aastal madalapalgaliste töötajate võimaldatava maksusoodustuse järk-järgulise vähendamise perioodi (Ungari). Mõned liikmesriigid on võtnud või otsustanud võtta meetmeid, et vähendada tööjõu maksustamist üldiselt (Taani, Eesti). Tööjõu, eriti kaitsetumate rühmade, madala kvalifikatsiooniga töötajate ja/või perekonna teise palgasaaaja maksustamise vähendamiseks tuleb võtta rohkem meetmeid, võttes kasutusele neid rühmi vähem kahjustavaid makse või muutes tööjõu maksustamise süsteemi.

Seitse liikmesriiki said konkreetse soovitusena **palkade** kohta. Enamik neist käsitles palgaläbirääkimiste korra muutmist, et siduda palgade muutumine tootlikkuse muutumisega. Mõnel juhul esitati soovitus ka palgade indekseerimise süsteemi kohta. Nende soovitude kohaselt on võetud poliitiline kohustus detsentraliseerida palgaläbirääkimised (Itaalia, Hispaania) ning võetud kohustusi vaadata läbi palgade indekseerimise mehhanism (Malta, Küpros), ühel juhul koos mehhanismi ajutise ja osalise peatamisega (Küpros).

Soovitus võidelda **deklareerimata tööga** on käivitanud uued poliitilised meetmed Itaalias, kus on vastu võetud õigusaktid ebaseaduslike töölepingute keelustamiseks. Mõned liikmesriigid on võtnud jõustamismeetmeid kontrolli tugevdamiseks (Poola, Tšehhi, Bulgaaria) ning üks liikmesriik on ebaseadusliku tööhõivega võitlemiseks kasutanud Euroopa Sotsiaalfondi vahendeid. Algatusi on tehtud ka teistes liikmesriikides. Nii näiteks on Hispaanias astunud samme deklareerimata töö seadustamiseks, kehtestades maksusoodustusi elamute renoveerimistöödele. Mitteametliku või deklareerimata töö osatähtsuse vähendamiseks ja seadusliku töötamise edendamiseks tuleb siiski teha rohkem jõupingutusi, näiteks tugevdada deklareerimata töö avastamist ja vähendada mitteametlikult töötamise rahalist mõttekust.

Eelarveprobleemid ning vajadus parandada tööturul osalemist ja hoida ära inimeste sõltuvust sotsiaaltoetustest on mitut liikmesriiki sundinud korrastama oma toetuste süsteemi. Meetmed hõlmavad valitsuse kava seada **toetuste maksmine sõltuvusse** sellest, kas saaja nõustub osalema avalikel töödel (Tšehhi, Ungari). Võetud on ka meetmeid sotsiaaltoetuste sihtrühma täpsustamiseks (Küpros, Sloveenia). Lisaks on sotsiaalvaldkonna reformidega tugevdatud stiimuleid töötada ja suurendatud töö tasuvust (Ühendkuningriik), vähendades sel eesmärgil sotsiaaltoetuste suurust ja suurendades summat, mille ulatuses sotsiaaltoetuste saaja tohib teha tasustatud tööd (Ühendkuningriiki).

Mõned liikmesriigid on vähendanud **töötushüvitisi** (Ungari, Leedu), teised aga lastehoiuteenustele makstavat toetust (Madalmaad). Töötus- ja sotsiaalhüvitiste struktuuri, tõhusust ja sidusust tuleb veelgi tugevdada, parandades toetuste sihipärasust ja sidudes need töötajate tööturule tagasitoomise meetmetega.

Kaheksa liikmesriiki said konkreetse soovitusena parandada **meeste ja naiste võrdõiguslikkust** või edendada töö ja eraelu tasakaalustamist. Enamik soovitustest käsitles piisava ja taskukohase lastehoiuteenuse pakkumist. Lisaks soovitati parandada leibkonna teise palgasaaja maksutingimusi.

Poliitikameetmed hõlmavad lastehoiuteenuse reformimist või parandamist (Ühendkuningriik, Poola, Austria, Tšehhi, Madalmaad) ja pikapäevarühmade kättesaadavuse parandamist (Austria) eesmärgiga parandada tööturul mitteosalevate inimeste ja üksikvanemate töötamise võimalusi ning avardada osalise tööajaga töötavate lastevanemate võimalusi oma tööpäeva pikendamiseks. Lisaks suurendatakse teadlikkust naiste ja meeste võrdsest kohtlemisest. Nii näiteks on välja töötatud sissetulekukalkulaator ja meeste ja naiste võrdsuse indeks (Austria).

Kaks liikmesriiki parandavad **leibkonna teise palgasaaja** maksukohtlemist, näiteks sidudes riigipoolse lapsehoiutoetuse lühema tööajaga partneri töötundide arvuga (Madalmaad) või kehtestades riikliku lastehoiutoetuse, et aidata suurendada leibkonna teise palgasaaja huvi töötamise vastu. Jätkata tuleb nende toetuste kärpimist, mis vähendavad töötamise stiimuleid, ning teha jõupingutusi maksu- ja toetussüsteemide koosmõju, pika lapsehoolduspuhkuse ning ebapiisava ja liiga kalli lastehoiuteenuse probleemide lahendamiseks.

2.2. Töötute tööleasumise toetamine (7. suunis)

Edasi tuleb arendada aktiivseid tööturumeetmeid, et takistada töötuse muutumist struktuurseks probleemiks ja vältida sotsiaalse tõrjutuse levikut. Kaksteist liikmesriiki said konkreetse soovitusena **aktiivse tööturupoliitika** rakendamise ja selle ulatuse laiendamise kohta. Peamine osa neist reformidest on suunatud konkreetsetele sihtrühmadele ja ette nähtud aktiivse tööturupoliitika tulemuslikkuse parandamiseks. Mõningate meetmetega teotatakse ka riiklike tööturuametite teenuste parandamist ja sidusamaks muutmist.

Mõned liikmesriigid kavandavad aktiivse tööturupoliitika reformi ja on selle ette näinud valitsuse tööprogrammis (Soome, Portugal, Saksamaa). Teistes riikides on võetud noorte suunatud meetmeid, millega antakse noortele nn sotsiaalseid tagatisi, näiteks pakkudes neile töö-, praktika- või koolituse võimalusi (Soome), luues suure noorte praktikaprogrammi (Bulgaaria), reformides noorte töötajate väljaõppe lepinguliste suhete raamistikku (Hispaania) või kehtestades tööandjatele uued rahalised stiimulid praktikandikohtade arvu suurendamiseks (Luksemburg).

Teised riigid on võtnud meetmeid **pikaajalise töötuse** leevendamiseks (Slovakkia, Eesti, Hispaania), kasutades paremini ära projektidele ettenähtud Euroopa Sotsiaalfondi vahendeid (Eesti, Kreeka, Poola) või vanemate töötajate töötuskindlustuse maksete suhtes kehtinud erandi tühistamise järel vabanenud vahendeid (Austria). Mõnes liikmesriigis kavatakse pikaajalise töötusega võitlemiseks luua ajutine tööturg (Slovakkia).

Mõned liikmesriigid on andnud tööhõivevahendusteenuste osutamise õiguse ka eraõiguslikele tööhõivetalitustele (Hispaania), teistes aga on kavas pidada riigi ja tööturu osapoolte esindajaid hõlmavaid kolmepoolseid läbirääkimisi tööhõiveasutuste toimimise ja nende teenuste reformimise üle või on võetud kasutusele „koolitustalongid”, mis võimaldavad töötajal minna mis tahes koolituspakkuja kursusele (Leedu).

Selleks et parandada noorte juurdepääsu tööturule, on mitmes liikmesriigis laiendatud noortele ettenähtud tööpõhise õppe võimalusi.

2.3 Võitlus vaesusega ja sotsiaalse kaasatuse edendamine (10. suunis)

Liikmesriigid on töötanud välja seirevahendeid kriisi sotsiaalsete tagajärgede hindamiseks ja võtnud konkreetseid meetmeid kriisi mõju piiramiseks. Lihtsustatud on sotsiaalkindlustus- ja abisüsteeme ning kohandatud toetuste andmise tingimusi ja kriteeriume. Väga kasulik on ka paljudes riikides läbi viidavate reformimeetmete mõju eelhindamine, et eelarve konsolideerimise ei avaldaks negatiivset mõju sotsiaalvaldkonnale. Mõned liikmesriigid on uurinud ka võimalusi kasutada muude poliitikavaldkondade (energia, elamumajandus, transport jne) meetmeid kriisi mõju leevendamiseks. Seda lähenemisviisi tuleks rakendada ka tervishoiuteenuste suhtes, et need oleksid vastuvõetava hinnaga kättesaadavad ka väikese sissetulekuga ja haavatavatele rühmadele. Kuna tervishoiu valdkonnas võetavad eelarvemeetmed võivad mõjutada vaesuse määra, on eriti oluline esmatasandi arstiabi, krooniliste haiguste ja vaimse tervise teenuste kättesaadavus. Vastutustundlikumaks tuleks muuta laenuandmist kaitsetus olukorras olevatele inimestele.

Selleks et vältida kaitsetute rühmade (noored, sisserändajad ja etnilised vähemused) pikaajalist kõrvalejäämist tööturul, toetatakse mitmes liikmesriigis nende osalemist tööturul. Üheksa liikmesriiki said konkreetse soovitusel võidelda vaesuse vastu ja edendada sotsiaalset kaasatust. Enamik soovitusi käsitles eri rühmade paremat sidumist tööturuga, väiksem osa aga võitlust vaesuse ja vaesuse ohuga. Selles kontekstis tuleb erilist tähelepanu pöörata töötavate vaeste (kes moodustavad 8,4 % ELi elanikkonnast) olukorra parandamisele. Eeskätt tuleks kasutada aktiivset kaasamist, et toetada muutustega kohanemist ning parandada töötajate oskusi ja tootlikkust.

Soovituste alusel on tehtud ettepanekuid suurendada tööandjatoetusi, mida antakse teatavatele sihtrühmadele kõikidele osalistele kasuliku kava raames (Belgia). Mõnes liikmesriigis on Euroopa Sotsiaalfondi ja Euroopa Regionaalarengu Fondi toetusel käivitatud integreeritud kavad, mille raames toetatakse kogukonnapõhist lastehoidu lastehoiuasutuste süsteemi asemel ja laiendatakse romadele sotsiaalkorterite pakkumist (Bulgaaria).

Mõned liikmesriigid on sisserändajate olukorra parandamiseks reforminud riiki hiljuti saabunud sisserändajate tööturule toomise süsteemi, eeskätt keeleõpet (Rootsi). Teised on hõlbustanud tunnistuste ja diplomite tunnustamist, loonud naiste juhendamise ja koolituse programmi ning pakuvad noorematele täiskasvanutele võimalust jätkata haridusteed (Austria).

2.4 Investeerimine haridusse ja koolitusse (8. ja 9. suunis)

Mitmes liikmesriigis on reformitud noortele, töötutele ja sisserändajatele pakutavat haridust ja koolitust. Osa liikmesriike püüavad edendada oskusi, mida võib vaja minna tulevikus, ning parandada kutseõppe kvaliteeti ja kättesaadavust. Pidades silmas noorte töötust, on oluline ajakohastada haridus- ja koolitussüsteeme, et need suudaksid anda noortele vajalikud oskused ja pädevused. Mitmel liikmesriigil tuleb tagada, et nende keskharidus- ja koolitussüsteemid suudaksid õpilasi ette valmistada kolmanda taseme hariduse saamiseks või anda erialaoskusi, mis võimaldaksid siseneda tööturule. Ülikoolide töös tuleks pöörata tähelepanu üliõpilaste, õppejõudude ja teadlaste stimuleerimisele, õppekavade kohandamisele tööturu vajadustega ning teaduse ja ettevõtluse vahelise seose tugevdamisele.

Parandada tuleb tulevikus nõutavate kutseoskuste prognoosimist ja tugevdada haridusasutuste, ettevõtete ja tööhõivetalituste vahelist koostööd, tuginedes riiklikul ja ELi tasandil tegutsevate valdkondlike oskuste nõukogude järeldustel. Eelarve aruka konsolideerimise raames tuleks

eelistada investeerimist haridusse ja oskustesse, parandada haridus- ja koolitussüsteemide tõhusust ja tulemuslikkust ning tagada nende reformimine vastavalt tööturu vajadustele.

Võideldes **koolist väljalangemisega**, on mõned liikmesriigid tõhustanud *ennetavaid meetmeid*, muutes kohustuslikuks ühe aasta pikkuse eelkooli (Austria, Bulgaaria, Kreeka, Küpros, Poola, Rumeenia, Taani ja Ungari). Enamik riike on võtnud *sekkumismetmeid*, millega toetatakse õpilasi näiteks juhendamise teel. Vastavalt nõukogu 2011. aasta soovitudele koolist väljalangemise vähendamise kohta tuleb võtta ka *asendusmeetmeid*, näiteks andes neile, kes on haridus- või koolitusasutuse pooleli jätnud, võimaluse haridusteed jätkata.

Mitu liikmesriiki püüavad edendada **kolmanda taseme hariduse** omandamist, võttes meetmeid alaeesindatud rühmade kaasamiseks. Meetmed hõlmavad otsesest rahalist toetust, nõustamist ja juhendamist ning ettevalmistuskursuste korraldamist. Paljudes riikides (Belgia, Küpros, Poola, Prantsusmaa, Rumeenia) keskenduvad need meetmed madala sissetulekuga rühmadele, teistes sisserändajatele (Belgia, Bulgaaria, Eesti, Kreeka, Madalmaad, Soome, Taani). Mõned liikmesriigid on astunud samme ülikooli lõpetajate suhtarvu parandamiseks, näiteks pakkudes nõustamist ja juhendamist üliõpilaste, kes võivad ülikoolist välja langeda (Luksemburg, Madalmaad, Prantsusmaa, Rootsi, Sloveenia). Reformidel on kaks eesmärki: parandada ülikooli lõpetajate suhtarvu ning säilitada ja parandada hariduse ja teadustegevuse kvaliteeti.

Mõned riigid on asunud ümber korraldama **kutseharidust ning -õpet** (Poola, Slovakkia, Küpros, Eesti), parandades haridus- ja koolitussüsteemi võimet kohaneda tööturul **nõutavate oskustega** ja nende muutumist ennetada (Belgia, Hispaania, Iirimaa, Itaalia, Kreeka, Prantsusmaa, Rumeenia, Slovakkia, Sloveenia, Ungari, Ühendkuningriik). Kutseõppesüsteem tuleb paremini kohandada turu vajadustele ning koostöös sotsiaalpartneritega tuleb pakkuda piisavalt laia kutseõppekavade valikut, sealhulgas praktikavõimalusi.

Mitu poliitikaalgatust on tehtud ka vastavalt 16 liikmesriigile esitatud konkreetsele soovitusel, mis käsitlevad haridus- ja koolitussüsteemi reformimist ja sellesse investeerimist.

Liikmesriigid, kelle puhul osutati koolist väljalangemise probleemile, võitlevad sellega näiteks noorte juhendamise projektide (Austria) ja *Neue Mittelschule* kava laiendamisega (Austria) või andes kooli pooleli jätnutele toetust õpingute lõpetamiseks ja tunnistuse või diplomi saamiseks (Austria, Bulgaaria). Tehtud on ettepanekuid anda õpilastele, keda ohustab koolist väljalangemine, võimalus hea töökohta leidmiseks tulevikus, pakkudes neile kutsekoolitust ning suurendades koolide ja programmide valikut (Malta). Lisaks kavatsevad mõned liikmesriigid lisada riigihankelepingutesse sotsiaalklausleid, mille alusel tagatakse noortele praktikavõimalus kutsehariduse süsteemi raames (Taani).

Eeltoodust hoolimata tuleks siiski laiendada ennetava ja varajase sekkumise meetmeid, millega toetatakse noori, kes on koolist väljalangemise ohus. Nii näiteks tuleb laiendada ja parandada koolieelsete lastehoiu- ja haridusasutuste süsteemi, arendada individuaalset õpet, paremini suunata toetust õpilastele, keda ohustab koolist väljalangemine, arendada varase hoiatamise süsteemi ning edendada koolivälisest tegevust õppimis- ja isiksuse arendamise võimaluste avardamiseks. Lisaks tuleb pöörata rohkem tähelepanu sisserändajate laste haridustulemuste sidumisele turuvajadustega.

Selleks et kohandada kõrgharidust paremini tööturu vajadustele, tuleb poliitikat ümber kujundada ka selles valdkonnas. Võetud meetmete hulka kuuluvad näiteks kõrghariduse reformi programm „Teadmuspartnerlus” (Poola) ning tööandjate ja ülikoolide koostöös

algatatud kava „Ülikoolide tehnikakolledžid” (Ühendkuningriik). Teistes liikmesriikides aga parandatakse kutsehariduse kättesaadavust (Hispaania).

Mõned liikmesriigid on välja töötanud elukestva õppe strateegia (Austria, Poola, Slovakkia) või uuendanud olemasolevat kava (Eesti); mõni riik on aga koostanud valge raamatu ja algatanud üleriigilise arutelu (Luksemburg). Oluline on jätkata kvalifikatsiooni tõstmise ja elukestva õppe toetamist, pöörates erilist tähelepanu töötutele noortele ning väheste ja vananenud oskustega täiskasvanutele. Lisaks tuleb luua partnerlus ettevõtete ja kohalikke ametiasutustega, et kvalifikatsiooni tõstmisel saaks lähtuda kohaliku tööturu eripäradest.

Euroopa Sotsiaalfondi rakendamine Euroopa 2020. aasta strateegia eesmärkide teenistusse

Euroopa Sotsiaalfond on üks olulisematest rahastutest, mille kaudu toetatakse Euroopa 2020. aasta strateegia eesmärkide täitmist. Paljud olemasolevad rakenduskavad, mida rahastatakse Euroopa Sotsiaalfondist käesoleva programmitööperioodi raames, aitavad saavutada Euroopa 2020. aasta strateegia prioriteetseid eesmärke. Viimastel aastatel on programmid olnud piisavalt paindlikud ja käinud kaasas sotsiaal-majanduslike tingimuste muutumisega. Vajaduse korral on tehtud kavades ka muudatusi. Aastateks 2014–2020 kohandatakse Euroopa Sotsiaalfond täielikult Euroopa 2020. aasta strateegia ja selle peaesmärkidega. Selle peatülesanne on toetada liikmesriikide poliitikat vastavalt ühtsetele suunistele, riigikohastele soovitudele ja riiklikele reformikavadele.

2014.–2020. aasta Euroopa Sotsiaalfondi määruse eelnõu kohaselt on fondil neli temaatilist eesmärki:

- tööhõive ja tööjõu liikuvuse parandamine;
- investeerimine haridusse, oskustesse ja elukestvasse õppesse;
- sotsiaalse kaasatuse edendamine ja vaesuse vastu võitlemine;
- institutsioonilise suutlikkuse parandamine ja avaliku halduse tõhustamine.

Fondi keskne roll on toetada mitut strateegia suuralgust, nagu uute oskuste ja töökohtade tegevuskava, vaesuse vastu võitlemise Euroopa tegevuskava ja programm „Noorte liikuvus”. Euroopa Sotsiaalfondist toetatakse ka muid tähtsamaid tegevussuundi, nagu teadustegevusse ja innovatsiooni tehtavate investeeringute mahu suurendamine, info- ja sidetehnoloogiate kättesaadavuse ja kasutamise edendamine, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate konkurentsivõime parandamine, vähese süsihappegaasi heitega majanduse suunas liikumise toetamine ja ressursside säästliku kasutamise edendamine.

2.5 Turvalisuse ja paindlikkuse tasakaalustamine (7. suunis)

Mitmes liikmesriigis võeti üldisi meetmeid, et parandada turvalisuse ja paindlikkuse vahelist tasakaalu. Selle käigus vaadati läbi töötus- ja sotsiaalhüvitiste küsimused, võeti tööturu killustatuse vastaseid meetmeid ning reformiti miinimumpalka käsitlevaid õigusakte või parandati miinimumpalka ja deklareerimata tööd käsitlevate õigusaktide täitmist. Enamiku liikmesriikide tööturgude jaoks on esmatähtis turvalise paindlikkuse igakülgne rakendamine.

Viis liikmesriiki said konkreetse soovitusel tööturu toimimise ja selle killustatuse vähendamise kohta. Need soovitused olid riigiti üsna erinevad, kuid nende peamine eesmärk on töökaitse eeskirjade reform eesmärgiga oluliselt vähendada ajutise ja tähtajatu töölepingu erinevustest tulenevat tööturu killustatust.

Kaks liikmesriiki on muutnud oma poliitikat: Hispaanias on muudetud õigusakte eesmärgiga vähendada lõhet tööturul ning tugevdatud sisemist paindlikkust ja parandatud töötute jaoks töö leidmise võimalusi; Itaalias on vastu võetud tööhõive toetusmeetmete seadus, millega tugevdati töötingimuste läbirääkimiste teist tasandit.

Mõned riigid on kehtestanud ajutiste tööhõiveasutuste tegevuse õigusliku aluse (Leedu) või suurendanud tööturu paindlikkust, kujundades ümber oma tööseadustiku (Slovakkia). Tuleb tagada, et ajutiste töölepinguga ja osalise tööajaga töötajad saavad piisava sotsiaalse kaitse. Neil tuleb võimaldada omandada piisav pensioniõigus; lisaks tuleb kehtestada sellised raamtingimused, mis võimaldavad neid tööturul edasi liikuda, näiteks saada tagasi täisajaga töökoht, tõusta ametiredelil ja saada koolitust.

2.6 Pensionisüsteemide reform (10. suunis)

Mitmes liikmesriigis (Tšehhi, Taani, Küpros, Leedu, Madalmaad) on läbi viidud või ettevalmistamisel üldine pensionireform, teistes riikides (Malta, Poola) aga reformitud piiriüleseid pensioniskeeme. Mitu liikmesriiki on võtnud meetmeid, et piirata varast pensionilejäämist või vähendada selle mõttekust (Tšehhi, Leedu, Portugal).

19 liikmesriigile esitati pensionisüsteemi kohta vähemalt üks soovitus. Enamikul juhtudel soovitati tõsta tegelikku või seadusjärgset pensioniiga ning siduda see oodatava elueaga. Umbes pooltes riikides on soovitude kohased meetmed võetud või võtmisel.

Mõned liikmesriigid on kas esitanud, vastu võtnud või rakendanud reformikava, millega piiratakse pika kindlustusperioodiga inimeste ennetähtaegselt pensionile jäämise võimalusi (Austria, Hispaania). Teistes riikides on astutud samme eelarve jätkusuutlikkuse parandamiseks, tõstes seadusjärgset pensioniiga (Leedu, Tšehhi) või kehtestades tööturul osalemise stiimuleid (Hispaania).

Üks liikmesriik on asunud põhjalikult reformima ennetähtaegselt pensionile jäämise kava (Taani). Liikmesriigid on teinud ettevalmistusi kavandatud pensionireformi rakendamiseks, korraldades ümber riiklike pensionide struktuuri ja suurendanud avaliku sektori töötajate sissemakseid pensionifondi (Küpros). Teised riigid kavandavad tehtud sissemaksete osalist ülekandmist erasektori fondidesse (Tšehhi). Algatanud on pensioni saamise õiguse järkjärguline sõltuvusse seadmine töötatud aastate arvust (Bulgaaria), seadusjärgse pensioniea sidumine oodatava elueaga ja riikliku pensioni saamise ea tõstmine 66 eluaastale (Maldalmaad). Edaspidi tuleb lisaks pensioniea tõstmisele luua stimuleerimisraamistikud ja võimalused meeste ja naiste tööea pikendamiseks ning kehtestada õigusaktiga sissetuleku alampiir, et vältida ja vähendada kaitsetute eakate inimeste vaesusesse ja materiaalsesse puudusesse sattumise ohtu.

3. TÖÖTURU STRUKTUURIREFORMID MAJANDUSKASVU TOETUSEKS

Eelmistes punktides esitatud analüüsist võib järeldada, et 2011. aasta prioriteete ja meetmeid ei ole üldiselt vaja läbi vaadata, kuid reformid ei ole veel kaugeltki lõpule viidud ja teatavates valdkondades tuleb jõupingutusi suurendada.

Parandada tuleb suutlikkust luua töökohti, mis toetaks majanduse tööhõivepõhist elavdamist ja töötuse vähendamist. Kui pikemas perspektiivis aitab töökohti luua eelkõige kiire majanduskasv ja sobiv makromajanduslik poliitika, siis lühemas perspektiivis võivad majanduskasvu parandada töökohtade loomist soodustav ettevõtluspoliitika ja sellega koordineeritud paindlikul turvalisusel põhinev tööturupoliitika. Oluline on parandada ettevõtlust ja rahalise toetuse süsteeme, sealhulgas sotsiaalset ettevõtlust. Tugevdada tuleks võitlust mitteametliku ja deklareerimata töötamisega ja laiendada ametlikku töötamist. Geograafilise ja ametialase liikuvuse toetamine ning tööandjate ja tööhõiveasutuste vahelise koostöö süvendamine aitavad vältida ohtu, et vabad töökohad jäävad täitmata tööjõupuuduse ja vajalike oskuste puudumise tõttu. Otstarbekalt korraldatud sotsiaalkaitsesüsteemid, mis hõlmavad igat liiki töölepinguid ja töötamist füüsilisest isikust ettevõtjana, aitavad vähendada ebakindlust ja suurendada töötamise atraktiivsust.

Kui noored jäävad raskesse olukorda, võib see parandamatult kahjustada tööturgu. Seetõttu tuleb rakendada Euroopa noorte garantiiprogrammi kohane terviklik raamistik. Ajavahemikul 2008–2010 tõusis järsult noorte töötuse määr ja koos sellega selliste noorte arv, kes ei tööta, omanda haridust ega osale koolituses. On oht, et EL võib kaotada kogu praeguste noorte põlvkonna pädevuse, mis omakorda kahjustaks nende eeldusi saada tööd. Noorte garantiiprogrammi³ alusel tuleb käivitada terviklik poliitiline raamistik, et tagada sujuv üleminek koolist tööle, andes noortele vajalikud oskused ja pakkudes neile väljaõppe- ja praktikakohti ning karjäärinõustamist ja sihtotstarbelist abi töö leidmisel. Praeguses faasis tuleb suurimat tähelepanu pöörata haridus- ja tööturuasutuste, sotsiaalpartnerite ja ettevõtjate vahelise partnerluse loomisele piirkondlikul ja kohalikul tasandil, kaasates asjakohastel juhtudel ELi vahendeid.

Ajal kui töötuse määr on kõrge ja töö leidmise väljavaated kesised, tuleb selleks, et inimesed säilitaksid konkurentsivõime tööturul ja lootuse tööd leida, kasutada aktiivset tööturupoliitikat koos otstarbeka sotsiaaltoetuste süsteemiga. Erilist tähelepanu tuleb pöörata suurele pikaajaliste töötute rühmale, kuna pikaajaline töötus võib süvendada lootusetust ja põhjustada oskuste aegumist, mis kärbib nii inimeste väljavaateid suurendada oma sissetulekut kui ka potentsiaalset majanduskasvu. Pikaajalistele töötutele ümberõppe pakkumine ja töökogemuse andmine aitaks neil säilitada konkurentsivõimet tööturul. Töehõivetalitused, osaledes kohalikus partnerluses, peavad koos sotsiaalabisüsteemiga osutama individuaalsemat abi tööturule tulekul, töö otsimisel ning oskuste ja töökohtade kokkuviiimisel.

Viimastel kuudel on sotsiaalne olukord halvenenud. Seetõttu tuleb võtta täiendavaid meetmeid. Kõige haavatavamaid ja kriisist kõige raskemini tabatud rühmi tuleb kaitsta majanduskriisi rikkust ümberjaotava toime ja eelarve konsolideerimise kavade mõju eest. Iga hinna eest tuleb vältida töötuse ja sotsiaalse olukorra halvenemise väljumist kontrolli alt. Selleks et sotsiaalkaitse süsteemid suudaksid ka edaspidi vähendada vaesust ja tõrjutust, tuleb nende tõhusust veelgi suurendada. Väikese sissetulekuga ja kaitsetuid elanikerühmi aitavad tõrjutuse eest kõige paremini kaitsta aktiivse kaasamise strateegiad, mis hõlmavad inimeste tööturule tagasitoomise meetmeid, piisavaid sotsiaalseid teenuseid ja sissetulekutoetust. Aruka konsolideerimise käigus tuleb säilitada kaitsetute rühmade miinimumpensioni suurus ja tagada tervishoiuteenuste kättesaadavus.

³ Vastavalt algatuse „Noorte liikuvus” raames tehtud ettepanekule.

Tööturul nõutavate ja pakutavate oskuste vaheliste kääride suurenemine loob lühemas perspektiivis majandusele takistusi, kuid investeerimine haridusse ja koolitusse suurendab pikemas perspektiivis tootlikkust ja sissetulekuid. Selleks et innovatsiooni, tootlikkust ja kõrget tööhõivet saaks rakendada majanduskasvu teenistusse, on kõige rohkem vaja parandada oskusi ja teadmisi. Eelkõige on vaja suurendada ülikoolide teaduse, tehnoloogia, inseneriteaduste ja matemaatika erialade lõpetajate arvu ning toetada näiteks ettevõtluse, loovuse ja uuendusvõime alaste täiendavate oskuste ja teadmiste omandamist. Praeguses eelarveolukorras tuleb esmatähtsaks pidada investeerimist haridusse ja oskustesse, mis võimaldavad ajakohastada haridus- ja koolitussüsteeme ning suurendada nende tõhusust ja tulemuslikkust. Koolist väljalangevuse ennetamise ja varajase sekkumise poliitika ning hariduse orienteerimine vastavalt tööturu vajadustele aitab vähendada tööpuudust ja sotsiaalset tõrjutust ning parandada tööturu tulemusi. Liikmesriikide ja ELi tasandi tegutsevate valdkondlike oskuste nõukogude kaudu saab tugevdada haridusasutuste, ettevõtete ja tööturuasutuste koostööd tulevikus nõutavate oskuste prognoosimisel ja töötajaile selliste oskuste andmisel.